

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie VII./2023
Senát IV

Nález:

spisová značka	IV. ÚS 193/2023
populárny názov	Dovolacie dôvody - zmätočnosť
sudca spravodajca	Miroslav Duriš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	27.06.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Ústavný súd konštatuje, že súčasná právna úprava dovolacieho konania neumožňuje najvyššiemu súdu prihliadať na vady zmätočnosti z úradnej povinnosti. V prípade napadnutia výroku o náhrade trov konania je potrebné dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP vymedziť tak, že dovolateľ musí uviesť (konkretizovať), v čom spočíva táto vada. Dovolateľ je povinný uviesť konkrétne skutočnosti, z ktorých je zrejmé, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v súvislosti s výrokom o náhrade trov konania je daný. Ak dovolací dôvod nie je konkretizovaný, dovolací súd nemá prieskumnú právomoc.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovatelia sú účastníkmi súdneho konania v postavení žalovaných vedeného na okresnom súde o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Dňa 22. decembra 1998 okresný súd rozsudkom rozhodol tak, že predmetná kúpna zmluva z 9. apríla 1998 je platná. Proti predmetnému rozhodnutiu podala pôvodná žalobkyňa odvolanie a krajský súd rozsudkom z 11. júna 1999 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil.</p> <p>Pôvodná žalobkyňa sa domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam proti sťažovateľom žalobou z 27. januára 2006. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom zo 16. novembra 2011 tak, že určil vlastnícke právo pôvodnej žalobkyne k sporným nehnuteľnostiam. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali sťažovatelia v súdnom konaní v postavení žalovaných. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom z 21. marca 2013 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.</p> <p>Proti rozsudku krajského súdu z 21. marca 2013 podal generálny prokurátor mimoriadne dovolanie, a to na podnet sťažovateľov. O mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozhodol najvyšší súd uznesením tak, že zrušil rozsudok krajského súdu z 21. marca 2013 v časti výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a rozsudok okresného súdu z 23. septembra 2011, a vec vrátil okresnému súdu ďalšie konanie.</p> <p>Na základe darovacej zmluvy nadobudol sporné nehnuteľnosti syn pôvodnej žalobkyne. Žalobca ako právny nástupca pôvodnej žalobkyne zotrval na</p>

	<p>pôvodnom žalobnom petite. Okresný súd rozsudkom z 1. marca 2018 žalobu zamietol. Rozsudok odôvodnil skutočnosťou, že nie je daný naliehavý právny záujem na určení vzhľadom na skutočnosť, že na liste vlastníctva je momentálne ako vlastníak evidovaný žalobca.</p> <p>Proti rozsudku súdu prvej inštancie žalobca podal odvolanie. Deň pred verejným vyhlásením rozsudku, t. j. 13. novembra 2019, bolo do podateľne súdu doručené späťvzatie žaloby zo strany žalobcu. Krajský súd uznesením z 31. januára 2020 rozhodol tak, že odvolací súd späťvzatie žaloby pripúšťa, rozsudok súdu prvej inštancie zrušuje a konanie zastavuje. Odvolací súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva.</p> <p>Proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením z 28. júla 2020 tak, že ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú z dôvodu, že o veci rozhodoval najvyšší súd v rámci dovolacieho konania.</p> <p>Proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podali sťažovatelia 16. apríla 2020 dovolanie. O dovolaní napadnutom rozhodnutí rozhodol najvyšší súd uznesením z 27. októbra 2022 tak, že dovolanie odmieta a žalobcovi proti sťažovateľom priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Podstatou sťažnostnej argumentácie uplatnenej v ústavnej sťažnosti bola námietka porušenia základných práv sťažovateľov v dôsledku nesprávnej aplikácie § 257 CSP pri rozhodovaní o trovách konania, avšak v dovolacom konaní sťažovatelia namietali dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v súvislosti s pripustením späťvzatia žaloby a zastavením konania.</p> <p>V dovolaní sťažovateľov sa síce uvádza, že proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podávajú dovolanie v celom rozsahu, avšak ich dovolacia argumentácia spočívala v uplatnení a konkretizácii dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP len v súvislosti s pripustením späťvzatia žaloby a zastavením konania. Sťažovatelia v dovolaní síce namietali všetky výroky napadnutého rozhodnutia krajského súdu tým, že podali dovolanie v celom rozsahu, avšak dovolacia argumentácia sťažovateľov vôbec nezahŕňala námietku, že krajský súd bez riadneho odôvodnenia aplikoval pri rozhodovaní o náhrade trov konania § 257 CSP, a preto sa uvedenou skutočnosťou najvyšší súd v dovolacom konaní ani nemohol zaoberať, keďže bol podľa § 440 CSP viazaný dovolacími dôvodmi a podľa § 431 ods. 2 CSP dovolací dôvod nebol vymedzený uvedením, v čom spočíva vada podľa § 420 písm. f) CSP, pokiaľ ide o výrok napadnutého rozhodnutia krajského súdu o náhrade trov konania.</p> <p>Ústavný súd konštatuje, že súčasná právna úprava dovolacieho konania neumožňuje najvyššiemu súdu prihliadať na vady zmatečnosti z úradnej povinnosti. V prípade napadnutia výroku o náhrade trov konania je potrebné dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP vymedziť tak, že dovolateľ musí uviesť (konkretizovať), v čom spočíva táto vada. Dovolateľ je povinný uviesť konkrétne skutočnosti, z ktorých je zřejmé, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v súvislosti s výrokom o náhrade trov konania je daný. Ak dovolací dôvod nie je konkretizovaný, dovolací súd nemá prieskumnú právomoc.</p> <p>Ústavný súd dodáva, že právomoc ústavného súdu preskúmať v konaní o ústavnej sťažnosti rozhodnutie odvolacieho súdu po tom, ako proti nemu bol využitý mimoriadny opravný prostriedok, sa vzťahuje výlučne na tie námietky, ktoré nebolo možné v dovolacom konaní uplatniť. Ako už však bolo konštatované (bod 53), zmatečnosť rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania bolo možné napadnúť dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP, čo sťažovatelia nevyužili. Na tom nič nemení ani to, že dovolaním bolo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo všetkých jeho výrokoch. Aj proti subsidiárnemu výroku o trovách konania sa mali sťažovatelia brániť uvedením dovolacích dôvodov pre prípad, že by neuspeli s dovolacími námietkami proti výroku odvolacieho súdu vo veci samej, teda o pripustení späťvzatia žaloby a</p>

	<p>zastavení konania. Riadne nevyužitie mimoriadneho opravného prostriedky za situácie, keď nebol zo zákona vylúčený, zakladá neprípustnosť ústavnej sťažnosti. Pokiaľ ide o napadnuté rozhodnutie krajského súdu vo výroku o trovách konania, ústavný súd konštatuje, že v dovolaní sťažovateľov vôbec nebola uplatnená námietka absencie riadneho odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu pri aplikácii § 257 CSP v rámci rozhodovania o náhrade trov konania. Uvedená námietka bola prvýkrát uplatnená až v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd by mohol pristúpiť k meritórnemu prieskumu napadnutého rozhodnutia krajského súdu vo výroku o trovách konania iba v prípade, ak by uvedená námietka bola uplatnená aj v dovolacom konaní v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.</p> <p>Vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu vo výroku o trovách konania nebolo možné vyhovieť.</p> <p>Ústavný súd zastáva názor, že prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie neznamená automaticky výrok o vyhovení ústavnej sťažnosti. Prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nemusí bez ďalšieho vždy viesť k rozhodnutiu ústavného súdu o porušení označených práv sťažovateľov. V čase prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd nedisponuje všetkými relevantnými skutočnosťami, ktoré sú dôležité pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti. Po prijatí na ďalšie konanie ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti zohľadňuje nielen samotnú ústavnú sťažnosť, ale uskutočňuje rozsiahlejší prieskum, v rámci ktorého vychádza aj z obsahu vyžiadaného spisu všeobecného súdu a z vyjadrení odporcov, sťažovateľov a zúčastnených osôb. Navyše ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže návrh pri jeho predbežnom prerokovaní odmietnuť, čo však nie je obligatórny postup. Po prijatí veci na ďalšie konanie sa teda môže skorší dôvod na odmietnutie návrhu premietnuť do nevyhovenia ústavnej sťažnosti.</p> <p>Vychádzajúc z už uvedených záverov prezentovaných v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto nálezu, ústavný súd dospel k záveru, že ústavnej sťažnosti sťažovateľov, v ktorej namietali porušenie svojich základných práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu vo výroku o trovách konania a napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, nie je možné nevyhovieť.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	trovy konania-náklady konania

spisová značka	IV. ÚS 211/2023
populárny názov	Prekážka res iudicata v exekučnom konaní
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	20.06.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Zastavenie exekučného konania na základe formalistickej interpretácie pojmu „právoplatne rozhodnutá vec“ je nedovoleným zásahom do práva na prístup k súdu, ktorý je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie. Okresný súd pri posudzovaní návrhu na vykonanie exekúcie nezohľadnením zmeny skutkového

	stavu postupoval pri interpretácii a aplikácii procesných noriem neprípustne formalisticky, nerešpektujúc pravidlá spravodlivého procesu za situácie zákonného vylúčenia obnovy konania v exekúcii, čím došlo zo strany okresného súdu k nedovolenému zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru
skutkový stav a základné fakty	<p>Na základe notárskej zápisnice z 10. októbra 2007 inicioval sťažovateľ proti povinnej 1 a povinnej 2 exekučné konanie, ktoré bolo vedené na okresnom súde. Počas exekučného konania podala povinná 2 žalobu o určenie neplatnosti viacerých právnych úkonov, medzi nimi aj notárskej zápisnice. Okresný súd rozsudkom zo 6. apríla 2016 určil, že notárska zápisnica je neplatná. Následne krajský súd rozsudkom z 26. februára 2018 potvrdil rozsudok okresného súdu, a tým bola notárska zápisnica ako exekučný titul právoplatne zrušená. V nadväznosti na daný rozsudok vydal okresný súd uznesenie z 19. júna 2019, ktorým exekučné konanie zastavil.</p> <p>Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením z 26. novembra 2020 tak, že rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Následne krajský súd, rešpektujúc právne závery najvyššieho súdu, vo veci znova konal a rozsudkom z 18. januára 2022 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu v napadnutých výrokoch zamietol.</p> <p>Na podklade už spomenutých rozhodnutí inicioval sťažovateľ nové exekučné konanie, v ktorom sa na základe toho istého exekučného titulu domáhal vydania poverenia a vymoženia dlžnej sumy od povinných. Okresný súd uznesením z 10. februára 2022 návrh na vykonanie exekúcie zamietol. Proti uzneseniu z 10. februára 2022 podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením z 12. septembra 2022 zamietol.</p>
z odôvodnenia	<p><u>K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:</u></p> <p>Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie je založená na jeho tvrdení o nezákonnosti a svojvoľnosti napadnutého uznesenia. Sťažovateľ je toho názoru, že právne závery okresného súdu vyslovené v napadnutom uznesení, ako aj uznesení, ktorého vydanie mu predchádzalo, na základe ktorých došlo k zamietnutiu návrhu na vykonanie exekúcie z dôvodu právoplatne rozhodnutej veci (prekážky <i>res iudicata</i>), sú svojvoľné a arbitrárne, keďže aktuálny právny stav sa v dôsledku opätovného rozhodnutia krajského súdu rozsudkom č. k. 23 Co 20/2021-583 z 18. januára 2022 zásadným spôsobom zmenil, keď v dôsledku uvedeného rozhodnutia bola žaloba zamietnutá, a tým bola opätovne navrátená platnosť notárskej zápisnice ako exekučného titulu.</p> <p>Z uznesenia okresného súdu z 10. februára 2022, ktorým bol zamietnutý návrh na vykonanie exekúcie, ako aj z napadnutého uznesenia v podstatnom vyplýva, že okresný súd zamietol návrh na vykonanie exekúcie podľa § 53 ods. 3 Exekučného poriadku z dôvodu prekážky <i>res iudicata</i>, za ktorú považoval pôvodné exekučné konanie vedené okresným súdom, ktoré bolo zastavené uznesením okresného súdu z 19. júna 2019. Okresný súd argumentoval, že exekučné konanie bolo vedené medzi rovnakými účastníkmi, teda totožným oprávneným a totožnými povinnými, na podklade rovnakého exekučného titulu. Okresný súd následne rozvinul svoju argumentačnú líniu tým, že uznesenie o zastavení exekučného konania je právoplatné a sťažovateľ mal podľa jeho názoru okrem podania dovolania v civilnom sporovom konaní rovnako podať aj odvolanie proti uzneseniu o zastavení exekúcie, keďže exekučné konanie je samostatným konaním.</p> <p>Medzi základné princípy procesného práva patrí aj princíp <i>ne bis in idem</i>, v zmysle ktorého nie je možné rozhodovať o tej istej veci dvakrát. Tento princíp je</p>

v sporovom, resp. exekučnom konaní vyjadrený v prekážke *res iudicata*. Podľa § 161 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) je súd v každom štádiu povinný *ex officio* skúmať procesné podmienky konania, jednou z nich je aj negatívna podmienka konania spočívajúca v prekážke veci rozsúdenej (*res iudicata*), ktorá je upravená vo všeobecnom procesnom predpise, konkrétne v § 230 CSP. Exekučný poriadok neobsahuje osobitnú úpravu, preto pri subsidiárnom použití Civilného sporového poriadku (§ 200 Exekučného poriadku) je povinnosťou exekučného súdu zastaviť exekučné konania po zistení existencie prekážky právoplatne rozhodnutej veci.

Rozhodovanie o existencii prekážky rozsúdenej veci (nielen) v exekučnom konaní reflektuje vždy na osobitné okolnosti posudzovanej veci, ktoré sú spojené s vyriešením otázky totožnosti veci. Prekážka *res iudicata* totiž existuje jedine v prípade, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec, o ktorej už bolo v skoršom konaní právoplatne rozhodnuté. O tú istú vec ide vtedy, ak v novom konaní v porovnaní so skorším konaním je možné identifikovať totožnosť subjektov a totožnosť predmetu konania, ktorou je potrebné rozumieť nielen zhodu žalobného nároku (petitu), ale aj zhodu skutkového základu nároku. V exekučnom konaní je vecou samou procesný nárok, o ktorom je súd povinný rozhodnúť, teda pri začatí exekučného konania ide o žiadosť oprávneného o nútený výkon exekučného titulu (porovnaj ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok*. 2. vydanie. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 935.). Ak teda exekučný súd zistí, že medzi tými istými účastníkmi už bolo vedené exekučné konanie, v ktorom bolo vydané právoplatné rozhodnutie, ktorým sa toto konanie skončilo, je povinný skúmať nielen povahu tohto rozhodnutia, ale aj jeho obsah, teda skutkový stav, ktorý bol jeho podkladom.

Ústavný súd napriek obsiahlej a suverénnej argumentácii okresného súdu konštatuje, že v posudzovanom prípade nebola ústavne konformným spôsobom posúdená otázka totožnosti veci (otázka totožnosti subjektov sporná nebola, pozn.). Okresný súd totiž ani v uznesení o zamietnutí návrhu na vykonanie exekúcie, ani v napadnutom uznesení nezohľadnil, že okresný súd síce zastavil exekúciu medzi tými istými účastníkmi z dôvodu, že exekučný titul neexistuje, tento záver však nebol výsledkom jeho vlastného posúdenia. Okresný súd skutkovo vychádzal z existencie rozhodnutí v sporovom konaní, v ktorom sa posudzovala platnosť exekučného titulu. Záver o neexistencii exekučného titulu teda nebol výsledkom autonómnej rozhodovacej činnosti exekučného súdu v exekučnom konaní, ale vyvodením právneho záveru o naplnení hypotézy § 57 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku účinného do 31. marca 2017 z konkrétneho skutkového stavu existencie právoplatného súdneho rozhodnutia v spore o neplatnosť exekučného titulu v inom (nie exekučnom) konaní.

Nový návrh oprávneného na vykonanie exekúcie však vychádza z odlišnej skutkovej situácie, ktorá nastala po uznesení najvyššieho súdu z 26. novembra 2020 a následnom opätovnom rozhodnutí krajského súdu rozsudkom z 18. januára 2022. Po tomto rozhodnutí krajského súdu bola odstránená pochybnosť o platnosti notárskej zápisnice (exekučného titulu), to znamená, že aj návrh na vykonanie exekúcie vychádza z odlišnej skutkovej situácie, než z akej vychádzalo pôvodné uznesenie o zastavení exekúcie napriek tomu, že ide o tých istých účastníkov konania a ten istý nárok.

Ústavný súd preto nezdiera právny názor okresného súdu o totožnosti veci, ktorý viedol k prijatiu záveru o prekážke *res iudicata*. Zastavenie exekučného konania na základe formalistickej interpretácie pojmu „právoplatne rozhodnutá vec“ je nedovoleným zásahom do práva na prístup k súdu, ktorý je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie.

Ústavný súd nemôže súhlasiť s námietkou okresného súdu, že sťažovateľ sa mal okrem obrany v dovolacom civilnom konaní brániť aj odvolaním proti uzneseniu o zastavení exekúcie v exekučnom konaní, hoci paradoxne z tejto námietky vyplýva záver, že tieto konania sú celkom samostatné a navzájom spolu

nesúvisia. Ústavný súd však v tejto súvislosti poukazuje na samotnú podstatu civilného procesu, ktorý sa vnútorne stratifikuje na konanie základné a vykonávacie (exekučné). Exekučné konanie predstavuje druhú fázu civilného procesu, nie však obligatórnu, ale v zmysle dispozičného princípu, na ktorom je založené, prísne fakultatívnu. Exekučné konanie preto nemožno považovať za konanie samostatné, keďže v základnom civilnom konaní súd spravidla judikuje existenciu súkromného práva medzi stranami sporu, zatiaľ čo v exekučnom konaní je úlohou súdneho exekútora a exekučného súdu poskytovať ochranu už judikovanému nároku. Ústavnému súdu nie je zjavné, na základe akých argumentov by sa mohol sťažovateľ úspešne brániť odvolaním, ak uznesenie o zastavení exekúcie vychádzalo z právoplatných, a teda záväzných súdnych rozhodnutí. Najvyšší súd vyhovel sťažovateľovmu dovolaniu až 26. novembra 2020, teda rozhodnutie tvoriace podklad na vydanie uznesenia o zastavení exekúcie bolo zrušené s viac ako ročným časovým odstupom po vydaní uznesenia o zastavení exekúcie. Argument, že v odvolacom konaní mohol sťažovateľ docieľiť zastavenie exekúcie „podľa iného zákonného ustanovenia“, považuje ústavný súd výlučne za hypotézu.

Ústavný súd považuje za účelovú aj argumentáciu okresného súdu o možnosti zabezpečenia „iného“ exekučného titulu. Takýto názor spochybňuje rovnocennosť kvalifikovanej notárskej zápisnice ako exekučného titulu, ktorej platnosť bola s konečnou platnosťou potvrdená novým rozsudkom krajského súdu.

Z uvedených záverov vyplýva, že okresný súd pri posudzovaní návrhu na vykonanie exekúcie nezohľadnením zmeny skutkového stavu v dôsledku uznesenia najvyššieho súdu a následného rozsudku krajského súdu z 18. januára 2022 postupoval (za použitia suverénne pôsobiacej argumentácie) pri interpretácii a aplikácii procesných noriem neprípustne formalisticky, nerešpektujúc pravidlá spravodlivého procesu za situácie zákonného vylúčenia obnovy konania v exekúcii. Týmto postupom došlo zo strany okresného súdu k nedovolenému zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

Nadväzujúc na tvrdené porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, sťažovateľ vo svojej argumentácii tvrdil, že okresný súd mal napadnutým uznesením zasiahnuť aj do jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Pritom poukázal na súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu, podľa ktorej právnu ochranu v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy požíva aj vlastník pohľadávky, ktorej navrátenie je len potenciálne, avšak existuje legitímna nádej na jej zhodnotenie. Na podklade rozsudku krajského súdu z 18. januára 2022 bola navrátená platnosť notárskej zápisnice, čím bola potvrdená aj existencia pohľadávky sťažovateľa, ktorá je súčasťou jeho majetkových hodnôt. Konaním exekučného súdu sa sťažovateľ v dôsledku porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy každodenne vystavuje situácii, že sa dlžník, resp. ručiteľ zbaví majetku, čo bude mať fatálny následok na vlastníctvo sťažovateľa.

Z judikatúry ESLP, ako aj ústavného súdu vyplýva, že „majetky“ môžu byť buď majetky existujúce, alebo majetkové hodnoty vrátane pohľadávok, o ktorých sťažovateľ môže tvrdiť, že má aspoň „legitímnu nádej“ na ich zhmotnenie (rozsudok ESLP vo veci Pine Valley Developments Ltd. v. Írsko z 29. 11. 1991, č. 12742/87 a rozsudok ESLP vo veci Pressos Compania Naviera S. A. a iní v. Belgicko z 20. 11. 1995, č. 17849/91). Ústavný súd v okolnostiach danej veci konštatuje, že k zásahu do označeného práva sťažovateľa došlo v danej veci už tým, že napriek jeho „legitímnemu očakávaniu“ pri splnení podmienok a predpokladov vymedzených procesnými predpismi (Exekučným poriadkom) ako

	<p>oprávnený v exekúcii nemal k dispozícii ten druh zákonnej ochrany svojho vlastníckeho práva, ktorý mu zákon pri takomto prejave vôle poskytuje. Podstata tohto zásahu spočíva v tom, že okresný súd v dôsledku zamietnutia návrhu na výkon exekúcie napriek existujúcemu právnomu stavu neposkytol rovnakú úroveň ochrany jeho vlastníckemu právu k tým hodnotám, ktoré mali byť predmetom exekúcie (v okolnostiach prípadu išlo o finančné prostriedky), akú poskytol rovnakému právu povinných.</p> <p>Ústavný súd je preto toho názoru, že okresný súd pri zamietnutí návrhu na výkon exekúcie nezohľadnením aktuálneho právneho stavu porušil aj základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením okresného súdu z 12. septembra 2022 bolo porušené základné právo sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	arbitrárnosť res iudicata (prekážka veci rozsúdenej) exekúcia-exekučné konanie

spisová značka	IV. ÚS 257/2023
populárny názov	Navrátenie do krajiny obvyklého pobytu
sudca spravodajca	Ladislav Dudíš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	27.06.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	<p>Aj keď rodičia spoločne už nedokážu žiť, je ich povinnosťou zabezpečiť, aby ich maloleté deti touto zmenou trpeli čo najmenej. V tomto kontexte je omnoho závažnejšou ujmou zotrvanie maloletých bez aktívnej prítomnosti otca len s matkou, ako ich návrat do Veľkej Británie spoločne s matkou a jej novonarodeným dieťaťom. Táto ujma je teda natoľko závažná, že je potrebné zohľadniť reálne možnosti dočasného pobytu matky vo Veľkej Británii aj napriek jej nesúhlasu vrátiť sa do tejto krajiny.</p> <p>Účelom a zmyslom Haagskeho dohovoru je myšlienka, že o deťoch majú rozhodovať súdy, ktorých jurisdikcia sa odvíja od obvyklého pobytu dieťaťa, t. j. pobytu určeného v súlade so zákonom, a nie súdy iného štátu, ktorý bol jednostranne zvolený rodičom, ktorý dieťa neoprávnenne uniesol.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ podal 23. júna 2022 návrh na navrátenie svojich dvoch maloletých synov narodených v rokoch 2012 a 2016 do krajiny ich obvyklého pobytu Veľkej Británie, argumentujúc, že matka detí ich neoprávnenne premiestnila a neoprávnenne ich zadržila na území Slovenska bez súhlasu sťažovateľa.</p> <p>Okresný súd uznesením z 20. októbra 2022 rozhodol o nariadení návratu maloletých detí, pričom ak sa matka rozhodne vrátiť sa do Veľkej Británie spoločne s maloletými, sťažovateľ je po dobu 6 mesiacov povinný zabezpečiť bývanie pre matku aj maloleté deti v samostatnom byte a po túto dobu uhrádzať</p>

	<p>nájomné a všetky náklady spojené s užívaním tohto bytu.</p> <p>Okresný súd zistil, že na rodinnom súde vo Watforde prebieha konanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, jeho účastníkmi sú obaja rodičia, ktorí nespochybnili jeho právomoc na rozhodovanie v tejto veci.</p> <p>Napadnutým uznesením krajský súd zmenil uznesenie okresného súdu a navrátenie detí nenariadil. Odvolací súd rovnako identifikoval, že je na mieste aplikácia Haagskeho dohovoru. Za krajinu obvyklého pobytu označil Veľkú Britániu, súhlasil, že došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletých detí, avšak identifikoval existenciu výnimky, v zmysle ktorej justičný alebo správny orgán zmluvného štátu nemusí nariadiť navrátenie dieťaťa (čl. 13 Haagskeho dohovoru), a to existenciu vážneho nebezpečenstva, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>V posudzovanej veci krajský súd uznal, že premiestnenie maloletých z krajiny ich obvyklého pobytu vo Veľkej Británii bolo nezákonné v zmysle čl. 3 Haagskeho dohovoru, žiadosti sťažovateľa o navrátenie jeho detí nebolo vyhovené z dôvodu, že návrat by ich vystavil fyzickej a psychickej ujme v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. V zmysle judikatúry ESLEP toto opatrenie predstavuje zásah do práva sťažovateľa na rešpektovanie rodinného života (pozri tiež Iosub Caras, už citovaný, § 30, resp. Karrer, už citovaný, § 42).</p> <p>V tomto prípade možno konštatovať, že zásah bol vykonaný na základe zákona, a to konkrétne čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, a sledoval legitímny cieľ ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa, pričom je potrebné posúdiť, akým spôsobom nazerá na ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa krajský súd, či sú jeho závery dostatočne odôvodnené, zodpovedajú už uvedeným východiskám a či došlo k efektívnej ochrane najlepšieho záujmu dieťaťa.</p> <p>Oba sudy (okresný súd aj krajský súd, pozn.) posudzovali dve alternatívne možnosti navrátenia detí do krajiny ich obvyklého pobytu, a to 1. spoločne s matkou a 2. bez prítomnosti matky. V prípade návratu bez matky krajský súd uzavrel, že vzhľadom na vek detí a úlohu matky v ich živote ako primárnej vzťahovej osoby im návrat do krajiny obvyklého pobytu spôsobí výraznú citovú ujmu. Matka je s nimi prítomná počas ich pobytu na Slovensku, ďalšia zmena prostredia by nebola v ich najlepšom záujme. Okrem toho krajský súd vzal do úvahy aj novovytvorený súrodenecký vzťah medzi maloletými deťmi a ich bratom, ktorý sa narodil už počas pobytu na Slovensku.</p> <p>K uvedeným záverom ústavný súd uvádza, že maloleté deti mali v čase rozhodovania krajského súdu 10 a 6 rokov, nešlo teda o maloleté deti odkázané výlučne na opateru matky, ale o deti navštevujúce školské zariadenie, u ktorých možno predpokladať určitú mieru samostatnosti. Argument o vytvorení nového stabilného prostredia, ktoré nie je vhodné opätovne narušať, z pohľadu ústavného súdu legitimizuje protiprávne konanie matky, ktorá tento stav sama navodila. Akceptovaním uvedeného by došlo k popretiu významu a účelu návratového konania. V tomto type konania sa nemá skúmať otázka úpravy rodičovských práv a povinností, ale má sa posúdiť, ak bolo konštatované neoprávnené premiestnenie dieťaťa, či jeho návrat nespôsobí vážnu ujmu maloletým deťom. K súrodeneckému vzťahu je potrebné uviesť, že tento má nepochybne obohacujúci charakter pre obe maloleté deti, avšak nariadenie premiestnenia maloletých neznamená zánik tohto vzťahu. Okrem toho je potrebné zohľadniť, že v čase rozhodovania krajského súdu mal novonarodený súrodenec 6 mesiacov. V tomto veku je pre neho najdôležitejšou vzťahovou osobou matka, súrodenci sú len podporným elementom. V tejto súvislosti nemožno opomenúť, že matka starajúca sa o takéto dieťa mu musí venovať viac pozornosti, čo nevyhnutne znamená, že so starostlivosťou a s výchovou maloletých jej musí pomáhať tretia osoba. Maloletí ale nemusia byť odkázaní na výchovu a starostlivosť tretej osoby, ak je k dispozícii sťažovateľ ako otec, ktorý podľa svojich slov bol tzv. „prítomným“ rodičom starajúcim sa o deti na dennej</p>

báze, čo bolo potvrdené aj vyjadreniami maloletých v konaní.

Na druhej strane nariadenie návratu detí bez matky by znamenalo, že deti budú rozvíjať iba bezprostredný vzťah so sťažovateľom a matka sa ocitne v terajšej pozícii sťažovateľa, čo nemožno hodnotiť ako prijateľné riešenie s ohľadom na najlepší záujem detí. Uvedené by zároveň len prehĺbilo rodičovský konflikt, čo rovnako nie je účelom návratového konania. Z ústavnej sťažnosti vyplynulo, že rodičia zatiaľ nemajú upravené rodičovské práva a povinnosti, preto obaja majú právo a povinnosť participovať na výchove svojich maloletých detí, toto oprávnenie by nariadením návratu detí bez matky v situácii, ak sa táto stará o šesťmesačné dieťa, teda nie je tu predpoklad, že by bola schopná cestovať za maloletými na pravidelnej báze, bolo fakticky pre matku vylúčené, maloletí by tak boli ukrátení o prítomnosť matky, čo nemožno hodnotiť ako žiaduce.

Z uvedeného vyplýva, že aj podľa ústavného súdu je nariadenie návratu maloletých v ich najlepšom záujme, ak ich bude sprevádzať aj ich matka.

K tejto alternatíve, teda nariadeniu návratu spoločne s matkou maloletých, krajský súd uviedol, že jej návrat s ohľadom na možnosti legalizácie jej pobytu vo Veľkej Británii, ako aj uzatvorenie nájomnej zmluvy nie je prakticky možné, resp. nie je jasné, za akých podmienok by to bolo možné. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na rozsudok ESLP X proti Českej republike č. 64886/19 z 30. apríla 2023, z ktorého vyplynulo, že vnútroštátny súd nariaďujúci navrátenie maloletého dieťaťa s cieľom rozptýliť obavy matky týkajúce sa bytovej situácie a skoršieho správania otca nariadil otcovi zabezpečiť matke a jej dcére vhodné samostatné bývanie, čím si vnútroštátny súd splnil povinnosť prijať hmatateľné ochranné opatrenia. Tým, že otcovi uložil ďalšie opatrenia zamerané na bezproblémový návrat dieťaťa, urobil tiež vhodné opatrenia na ochranu jeho najlepšieho záujmu pri návrate.

Z pohľadu ústavného súdu bolo úlohou krajského súdu nájsť riešenie aj v súčinnosti so sťažovateľom, aby sa matka mohla bezpečne vrátiť do krajiny obvyklého pobytu detí. Reálne riziko pomenované krajským súdom, spočívajúce v ekonomickej závislosti matky od sťažovateľa bolo založené na pochybnostiach o možnostiach návratu matky, a nie na konkrétnych záveroch. Ústavný súd nepopiera, že matka sa ocitla v zraniteľnej pozícii, keď bola vo vysokom štádiu tehotenstva a momentálne sa stará o malé dieťa, avšak nebolo preukázané, že túto starostlivosť nemôže z vážnych dôvodov realizovať aj vo Veľkej Británii aspoň na čas, kým sa nerozhodne v otázke starostlivosti o deti. Konštatovanie krajského súdu, že ťaživé sociálne a ekonomické podmienky matky maloletých detí majú priamy dopad na tri maloleté deti a sú dôvodom na nenariadenie návratu maloletých, kontrastuje s návrhom sťažovateľa, ktorý ponúkol matke možnosť bývania, možnosť poberania mesačnej renty a uvádza, že v rámci majetkového vyporiadania má matka k dispozícii značnú finančnú hotovosť, k čomu krajský súd konštatoval, že toto ostalo len v rovine návrhu bez hlbšieho skúmania podmienok uskutočnenia tohto návrhu aj v súčinnosti s matkou.

Z pohľadu ústavného súdu rovnako nebola náležite posúdená otázka možnosti legálneho pobytu matky vo Veľkej Británii. Bolo nesporné, že matka maloletých môže vo Veľkej Británii zotrvať v rámci turistických víz 6 mesiacov, čo je nepochybne dlhá doba, počas ktorej je aj v záujme matky podniknúť kroky na riešenie rodičovského konfliktu, pričom návratom detí sa nerieši otázka výkonu rodičovských práv, t. j. kde, s kým a za akých podmienok budú deti žiť. Je potrebné pripomenúť, že na odchod detí z krajiny ich obvyklého pobytu sa vyžaduje súhlas oboch rodičov, v prípade ich nezhôd túto otázku posúdi súd.

V tomto kontexte hrozbu reálneho rizika, ako ho popísal krajský súd, ústavný súd nehodnotí ako reálne, ale iba potenciálne riziko týkajúce sa najmä obdobia po uplynutí základnej šesťmesačnej doby, otázka bývania rovnako nie je *a priori* neriešiteľná.

Z pohľadu najlepšieho záujmu dieťaťa je potrebné uviesť, že návrat detí by nebol spojený s reálnym rizikom, ak by sťažovateľ a rovnako aj matka na základe vzájomného finančného vypořádania dospeli ku konsenzu, je zrejmé, že obaja majú potenciál mať k dispozícii dostatočné finančné prostriedky na zabezpečenie starostlivosti o maloletých. Hrozba návratu maloletých nespočíva ani v prípadnej škodlivosti vzájomných rodinných väzieb medzi nimi a sťažovateľom, v konaní nebolo preukázané, že by sťažovateľ mal negatívny vplyv na maloleté deti.

Pritom ESLP formuloval, že ujma uvedená v čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru nemôže vzniknúť výlučne z odlúčenia od rodiča, ktorý bol zodpovedný za neoprávnené premiestnenie alebo zadržanie. Toto odlúčenie, akokoľvek náročné pre dieťa, by automaticky nespĺňalo test vážneho rizika (pozri G.S. proti Gruzínsku, č. 2361/13, § 56, 21. 7. 2015).

Z pohľadu ústavného súdu je potrebné vyriešiť, za akých podmienok je možný pobyt matky vo Veľkej Británii aj s ohľadom na možnosti sťažovateľa, prípadne zisťovať, aké sú požiadavky matky na finančné vyrovnanie. Veľká Británia vo všeobecnosti nie je krajinou, kde by starostlivosť o malé dieťa bola spojená s neprimeraným rizikom, matka tam napokon žila s maloletými, dokonca aj pracovala.

Výnimka v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru by mohla byť splnená, ak by matka nemala žiadny prístup na územie Veľkej Británie (pozri Maumousseau, už citovaný, § 74) alebo by po návrate čelila trestným sankciám (pozri *a contrario* Neullinger, už citovaný, § 149 a § 150).

Ujma, ktorú deti momentálne zažívajú, spočíva jednak v odlúčení od ich otca ako sťažovateľa, ako aj v obmedzených možnostiach realizovania práva styku s nimi. Sťažovateľ, matka a maloleté deti mali vytvorené spoločné zázemie, aj keď u nich dochádzalo k častejšej zmene miesta pobytu, podstatným je, že pre maloletých boli oporou matka spoločne s otcom. Ak krajský súd uviedol, že ďalšia zmena pomerov už nie je v záujme detí, je potrebné si uvedomiť, že najväčšou zmenou je pre maloletých náhla absencia sťažovateľovej prítomnosti a roztrhnutie ich rodinného zázemia. Aj keď rodičia spoločne už nedokážu žiť, je ich povinnosťou zabezpečiť, aby ich maloleté deti touto zmenou trpeli čo najmenej. V tomto kontexte je omnoho závažnejšou ujmou zotrvanie maloletých bez aktívnej prítomnosti otca len s matkou, ako ich návrat do Veľkej Británie spoločne s matkou a jej novonarodeným dieťaťom. Táto ujma je teda natoľko závažná, že je potrebné zohľadniť reálne možnosti dočasného pobytu matky vo Veľkej Británii aj napriek jej nesúhlasu vrátiť sa do tejto krajiny. Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že nesúhlas matky s návratom spoločne s maloletými deťmi, ktorý by nespočíval v reálnej hrozbe pre maloletých, môže viesť až k možnosti prehodnotenia, či nie je v záujme maloletých detí, aby boli navrátené do krajiny obvyklého pobytu bez stálej prítomnosti matky. Nespolupracujúci rodič, ktorý nie je ochotný rešpektovať rodičovské práva druhého rodiča, ale jeho snahou je mu v jeho rodičovských právach brániť, z pohľadu ústavného súdu nekoná v najlepšom záujme dieťaťa.

Ústavný súd poukazuje aj na rozhodnutie ESLP K. J. proti Poľsku č. 30813/14 z 1. marca 2016, v ktorom sa riešila alternatíva návratu maloletého dieťaťa spoločne s matkou, ktorá sa nechcela vrátiť do Veľkej Británie. Iba nesúhlas matky s návratom v konkrétnom prípade nebol posúdený ako dôvod na aplikáciu výnimky podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na názor prezentovaný sudcom MacDonaldom v Bulletin sudcov o medzinárodnej ochrane detí č. XXIII v príspevku Výnimky podľa článku 13 – Návrat a najlepší záujem dieťaťa v jurisdikcii Anglicka a Walesu: „Ak sa obhajoba podľa článku 13(i)(b) údajne zakladá na obavách žalovanej matky z návratu s dieťaťom, ktoré nie sú založené na objektívnom riziku pre ňu, ale napriek tomu sú takej intenzity, že je pravdepodobné, že v prípade návratu dôjde k destabilizácii jej rodičovstva do

bodu, keď by sa situácia pre dieťa stala neúnosnou, súd sa na takéto tvrdenie bude pozerat' veľmi kriticky a bude sa okrem iného pýtať, či tieto obavy možno rozptýliť. V zásade sa však takéto obavy môžu zakladať na obhajobe podľa článku 13(i)(b).“

Možno akceptovať komplikovanosť situácie matky, avšak rozvodom manželstva a následným opustením krajiny sama stratila výhodu legálneho dlhodobého pobytu vo Veľkej Británii. Táto okolnosť jej v tomto prípade nemôže slúžiť ako dôvod, pre ktorý by bol jej návrat spojený so vznikom neznesiteľnej ujmy maloletých detí, pričom z pohľadu ústavného súdu možnosti ďalšieho pobytu matky na území Veľkej Británie (po uplynutí 6-mesačnej doby) by mali byť zohľadňované v konaní o úprave ich rodičovských práv a povinností s ohľadom na najlepší záujem detí.

Možno súhlasiť so sťažovateľom, že narodenie ďalšieho dieťaťa matke nemôže byť dôvodom, pre ktorý by mali byť sťažovateľovi obmedzené rodičovské práva a povinnosti k deťom, tým, že sa nenariadi ich návrat. Je pravdou, že novonarodené dieťa matky nie je účastníkom tohto konania, avšak pri zohľadňovaní možnosti návratu matky je potrebné prihliadať aj na túto okolnosť, pričom návrat matky spoločne s jej všetkými maloletými deťmi nie je z pohľadu ústavného súdu v napadnutom uznesení dostatočne zvážený, pričom táto možnosť sa primárne nejaví ako nemožnou, resp. neuskutočniteľnou. K vyjadreniam sťažovateľa o nutnosti skúmať, komu prináležia rodičovské práva k súrodencovi maloletých, ktorý bol podľa jeho slov splodený vo Veľkej Británii, čo naznačuje, že jeho otec by mal byť usadený v tejto krajine, ústavný súd považuje za vhodné vykonať dokazovanie na okolnosti otcovstva novonarodeného dieťaťa, prípadne zistiť, či sa vo vzťahu k nemu vedie konanie o úpravu rodičovských práv a povinností, ktoré by mohlo mať vplyv na prejednávajúcu vec, keďže ide o dieťa, ktoré vyžaduje maximálnu prítomnosť matky a pri riešení otázky pobytu matky, hoci aj dočasného charakteru, je na mieste zisťovať aj tieto skutočnosti.

Ak sa sťažovateľ a matka detí ešte ako rodina rozhodli usadiť vo Veľkej Británii, je legitímne, aby rodičia rešpektovali konzekvencie plynúce z tohto rozhodnutia, čo znamená aj nutnosť podriaďiť sa jurisdikcii tejto krajiny v otázke rodičovských práv a povinností, pričom navrátenie do tejto krajiny neznamena, že tu musí matka trvalo žiť. Ako už bolo uvedené, otázku starostlivosti o deti, ako aj otázku, v akej krajine a za akých podmienok budú ďalej deti žiť, majú vyriešiť primárne rodičia spoločne, ak sami nedokážu nájsť riešenie, o tejto otázke rozhodne súd. Uvedené svedčí o osobnej zrelosti oboch rodičov a zároveň dáva pozitívny príklad maloletým deťom k otázke riešenia konfliktov zákonnou cestou. Opätovne ústavný súd zdôrazňuje, že postoj rodiča, ktorý považuje svoju rodičovskú úlohu za dôležitejšiu na úkor druhého rodiča, nemožno hodnotiť ako v najlepšom záujme dieťaťa.

Okrem toho je vhodné poukázať aj na pomerne protirečivý záver krajského súdu, ktorý uznal Veľkú Britániu za krajinu obvyklého pobytu maloletých, avšak na druhej strane uviedol, že tam rodičia s maloletými deťmi žili spoločne len 11 mesiacov a nemali tam vytvorené sociálne ani iné väzby a k tejto krajine boli viazaní iba pracovnou zmluvou sťažovateľa, na čo krajský súd prihliadal. Je potrebné pripomenúť, že Veľká Británia je krajinou obvyklého pobytu najmä z dôvodu, že ide o krajinu, kde deti naposledy žili na základe dohody oboch rodičov, ktorým obom patrí výkon ich rodičovských práv, teda aj právo určovať, kde budú deti žiť. Pritom platí, že vo Veľkej Británii stále prebieha konanie o rodičovských právach a povinnostiach k maloletým deťom. Je neprehliadnuteľné, že matka detí premiestnila na Slovensko sama na základe vlastného uváženia bez súhlasu sťažovateľa ako otca oboch maloletých a sama rozhodla, že tu s nimi bude žiť.

K názoru krajského súdu o tom, že sťažovateľ môže opätovne zmeniť miesto výkonu svojej práce, ako to bolo v minulosti, je potrebné pripomenúť, že aj

napriek tomu, ak by k takémuto konaniu zo strany sťažovateľa došlo, krajinou obvyklého pobytu je krajina, kde deti naposledy žili na základe dohody rodičov, ktorí, ako už bolo raz uvedené, obaja disponujú rodičovskými právami a povinnosťami k maloletým deťom. Účelom a zmyslom Haagskeho dohovoru je pritom myšlienka, že o deťoch majú rozhodovať súdy, ktorých jurisdikcia sa odvíja od obvyklého pobytu dieťaťa, t. j. pobytu určeného v súlade so zákonom, a nie súdy iného štátu, ktorý bol jednostranne zvolený rodičom, ktorý dieťa neoprávnené uniesol (porov. BURDOVÁ, K. *Občianskoprávne aspekty medzinárodných únosov detí*. 1. vydanie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2016. s. 55.).

Poukázanie matky na osoby, ktoré jej pomáhajú po sociálnej, rodinnej a ekonomickej stránke, nemôže svedčiť o tom, že je v najlepšom záujme maloletých detí, aby ich neoprávnené premiestnenie bolo legalizované. Je potrebné pripomenúť, že až do času neoprávneného premiestnenia to bol aj sťažovateľ, ktorý zabezpečoval starostlivosť o deti, aj zo správ britskej sociálnej služby, ako aj zo správ kolízneho opatrovníka vyplynulo, že sťažovateľ sa o deti staral, tie k nemu mali vytvorený vzťah, okrem toho mu prináležia rovnaké rodičovské práva ako matke, preto nie je na mieste, aby sa na starostlivosť a výchovu detí podieľali iné, tretie osoby, hoci majúce k deťom aj príbuzenský vzťah, ak výkon rodičovských práv patrí rovnako matke a sťažovateľovi.

Zo zistených skutkových okolností je možné vyvodit', že napätá atmosféra, ktorá predchádzala odchodu matky s maloletými, bola vyústením rodičovského konfliktu, ktorý trval už dlhší čas. Je otázne, či sťažovateľ v tejto situácii konal v súlade s najlepším záujmom detí inštaláciou kamier do rodinného domu a blokovaním prístupu matke k spoločným financiám, avšak ako adekvátnu reakciu na tieto okolnosti nemožno označiť premiestnenie detí bez jeho súhlasu na Slovensko. V tomto ohľade tu možno badať, že obaja rodičia nie sú schopní vlastný konflikt riešiť adekvátne, ale vzájomné antipatie prechádzajú aj do ich úloh rodičov detí.

V tomto kontexte z pohľadu ústavného súdu možno akceptovať záver krajského súdu, že nie je žiaduce, aby sa matka vrátila do spoločnej domácnosti so sťažovateľom s ohľadom na to, že ich vzťah je ukončený a ich spoločné spolužitie bolo zdrojom napätia a hádok, matka sa dokonca obrátila na políciu, pričom toto možno označiť za konflikt rodičov spojený s ich rozchodom, nebol preukázaný prípadný negatívny vplyv sťažovateľa na maloletých, resp. dlhodobé nevhodné správanie k matke. Sťažovateľ ponúkol matke možnosť samostatného bývania, ktorú krajský súd predčasne odmietol vyjadrením pochybností o uzatvorení nájomnej zmluvy.

Pre naplnenie zmyslu a účelu Haagskeho dohovoru je teda potrebné, aby všeobecný súd konajúci vo veci prijal prijateľné opatrenia na ochranu maloletých, ktorých súčasťou je dôsledné zváženie možnosti návratu matky spoločne so všetkými jej deťmi. Ak by nedošlo k ich splneniu, resp. by ich sťažovateľ bez ďalšieho nerespektoval, nemožno akceptovať zachovanie ochrany najlepšieho záujmu detí a návrat maloletých by sa teda neuskutočnil, opodstatnenosť nesplnenia nariadených opatrení by mohla byť predmetom vykonávacieho konania. Okrem toho je na mieste zistiť aj stav konania o úprave rodičovských práv a povinností k maloletým prebiehajúceho vo Veľkej Británii.

Možno uzavrieť, že záver krajského súdu o reálne hroziacom riziku, ktoré je spojené s návratom matky do krajiny obvyklého pobytu, spočívajúcom v nemožnosti zabezpečenia si bývania a hroziacej ekonomickej závislosti od sťažovateľa, čím malo dôjsť k naplneniu výnimky podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru, možno označiť za predčasný, nezohľadňujúci návrhy a možnosti sťažovateľa, a teda aj nedostatočne odôvodnený. Prihliadnuc na povahu návratového konania ako mimosporového konania, v ktorom sa uplatňuje vyšetrovacia zásada, mal krajský súd skúmať realnosť návrhu sťažovateľa týkajúceho sa finančných kompenzácií matke, resp. mal rodičov maloletých

	<p>viest' k dialógu týkajúcemu sa možností návratu matky a ponúknutia primeraných garancií zo strany sťažovateľa, aby sa táto neocitla v ťaživej socioekonomickej situácii.</p> <p>Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením, ktorým krajský súd nenariadil návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu, bolo porušené právo sťažovateľa na ochranu rodinného života, a to v jeho procesnej stránke v dôsledku predčasného a nedostatočne zdôvodneného záveru krajského súdu o existencii výnimky v zmysle čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ako aj v jeho hmotnoprávnej časti, keď sťažovateľ už rok nemôže realizovať svoje rodičovské práva a povinnosti k maloletým deťom v plnom rozsahu podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, pričom napadnuté uznesenie krajského súdu len prehĺbilo toto obmedzenie (výrok 1). Uvedené konštatovanie svedčí aj o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy.</p> <p>Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci krajskému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením krajského súdu z 28. februára 2023 bolo porušené základné právo sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>navrátenie do krajiny obvyklého pobytu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na spravodlivý proces práva a slobody – hospodárske, sociálne a kultúrne práva-právo na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny rodičovské práva, rodina maloletý-záujem dieťaťa maloletý-obvyklý pobyt</p>

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.